

Edward Flatau (*27. 12. 1868–7. 6. 1932)

MUDr. Jan Bardoň, prof. MUDr. Petr Kaňovský, CSc., FEAN

Neurologická klinika FN a LF UP Olomouc

Známý polský lékař a jeden ze zakladatelů polské neurologie Edward Flatau se narodil 27. 12. 1868 v Plocku, dnes cca 120tisícovém městě ve středním Polsku, které bylo ovšem tehdy po nechvalně známém Trojím dělení Polska součástí Ruska. Vzhledem k politice tehdejšího carského impéria byl Flatau, stejně jako mnozí jeho kolegové, nucen studovat v zahraničí, v jeho případě konkrétně mezi lety 1886 a 1892 na univerzitě v Moskvě, kde graduoval cum eximia lauda. Mezi osobnosti, které ho v této době ovlivnily, patřili například neurolog Alexej Koževnikov či psychiatr Sergej Korsakov. Flatau následně pokračoval ve studiu a výzkumné činnosti v Berlíně pod vedením dalších významných osobností té doby – Emanuela Mendela, Wilhelma von Waldeyer-Hartze, Karla Augusta Eugena Alfreda Goldscheidera a Ernsta Viktora von Leydena. V roce 1899 se pak již jako poměrně známý lékař vrátil do Polska, kde se stal vedoucím neurologického oddělení židovské nemocnice ve Varšavě a kde pomáhal v podstatě znovuzakládat polskou neurologii, v čemž pokračoval i po obnovení samostatného polského státu na konci I. světové války. Edward Flatau zemřel 7. 6. 1932, ve stejném roce jako další dva neurologové spojení s Polskem, Samuel Goldflam a Joseph Babinski. Příčinou jeho smrti byl mozkový nádor (pravděpodobně glioblastoma multiforme), který si sám několik měsíců před smrtí diagnostikoval, a aniž by o tom někomu řekl, vedl si o průběhu onemocnění podrobné poznámky, které se ale během druhé světové války ztratily. Jeho přítel, výše zmíněný Samuel Goldflam (předek známého českého herce Arnošta Goldflama), na jeho pohřbu uvedl: „Od ledna velmi dobře věděl, že trpí nevyčísitelnou nemocí, (...) ale nikomu o tom nedal vědět.“

Edward Flatau během svého života napsal několik monografií a zabýval se rozličnými otázkami neurologie. V mládí se zabýval anatomii

mozku a nervových drah a již ve 26 letech publikoval monografii v originále nazvanou Atlas des menschlichen Gehirns und des Faserverlaufes (atlas lidského mozku a průběhu nervů), následně přeloženou do čtyř dalších jazyků – angličtiny, ruštiny, polštiny a francouzštiny. Jeho dílo bylo prvním obrázkovým atlasem mozku vydaným v němčině a Flatau pro něj použil své vlastní fotografie preparátů mozku a míchy. K atlasu napsal Sigmund Freud, v té době se zabývajícím neurologií, krátkou pochvalnou recenzi, ve které mimo jiné uvádí: „Cena práce (12 marek) je minimální při zvážení její hloubky a krásy. Autor i vydavatel zaslouží uznání lékařské společnosti za tuto cennou práci.“

Pravděpodobně ještě důležitějším a i v pozdější době hojně citovaným dílem je Flatauova monografie o migréně (1912), která byla založena na vyšetření a kategorizování 500 pacientů z jeho vlastní praxe. V roce 1911 napsal spolu s Wladyslawem Sterlingem práci o dystonii u několika židovských dětí, přičemž autoři zvažovali dědičnou etiologii onemocnění, kterému tehdy navrhli název „progresivní torzní spasmy“. Stejně onemocnění popsal téhož roku nezávisle na sobě Ziehen s Oppenheimem pod názvem dystonia musculorum deformans.

Jméno Edwarda Flatau nese několik onemocnění i syndromů, nicméně asi neznámějším a doposud používaným eponymem je „Flatauovo pravidlo“, které říká, že čím delší jsou vlákna v míše, tím periferněji jsou uložena. S touto prací získal v roce 1899 v Moskvě doktorát.

Literatura

1. Flatau E. Die Migräne. Springer, Berlin (1912).
2. Flatau E. Atlas des menschlichen Gehirns und des Faserverlaufes. S. Karger, Berlin (1894).
3. Flatau E, Sterling W. Progressiver Torsionspasms bei Kindern. Z Gesamte Neurol Psychiatr 1911; 7: 586–612.
4. Freud S. Kritische Besprechungen und literarische Anzeigen – Atlas des menschlichen Gehirns und des Faserver-

Edward Flatau, vyfotografováno v roce 1928 ve Varšavě (Polsko). Z rodinného archivu

Převzato z https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edward_Flatau.jpg

laufes. Von EdFlatau. Int Klin Rundschau 1894; 8: 1131–1132.

5. Gutowski JM. Edward Flatau (1868–1932), Samuel Goldflam (1852–1932) and Jozef Babin. (1857–1932): Polish pioneers in neurology Journal of Medical Biography 24(1) 101–109.

6. Kaya Y, Gokhan A, Sarikcioglu L. Edward Flatau (1868–1932) and his eponym Childs Nerv Syst 2015; 31: 1995–1997.

7. Kanovsky P, Bhatia KP, Rosales RL. Dystonia and Dystonic Syndromes, Springer-Verlag, Wien (2015).

8. Triarhou LC. A Review of Edward Flatau's 1894 Atlas of the Human Brain by the Neurologist Sigmund Freud Eur Neurol 2011; 65: 10–15

Článek je převzatý z
Neurol. praxi 2017; 18(5): 357

MUDr. Jan Bardoň

Neurologická klinika FN a LF UP
I. P. Pavlova 185/6, 779 00 Olomouc
jan.bardon@fnol.cz